

TA'LIM TIZIMIGA INNOVATSOIN YONDOSHUVLARNI JORIY QILISHDA RAHBARGA QO'YILGAN TALABLAR

A.A.Temirov

ISFT instituti o'quv ishlari bo'yicha prorektori

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14848194>

ARTICLE INFO

Received: 1st February 2025

Accepted: 5th February 2025

Published: 11th February 2025

KEYWORDS

Kompetentsiya, kompetentli, innovatsiya, novatsiya, aspekt, kompleks, konservatizm va inertlik.

ABSTRACT

Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining maktabgacha ta'lim tashkilotini innovatsion yondashuvlarni qo'llagan holda boshqarishda rahbarga qo'yiladigan talablar, fazilatlar va vazifalar hamda boshqaruvning o'ziga xos xususiyatlari yoritilgan.

Davlatimiz rahbarining "Innovatsiya bo'lmas ekan, hech bir sohada raqobat, rivojlanish bo'lmaydi", degan so'zlaridan kelib chiqib, maktabgacha ta'limi tizimini innovatsion yondashuvlar asosida rivojlantirish, ta'lim sifatini oshirish va maktabgacha ta'lim tashkilotlari boshqaruvida innovatsion muhitni yaratish bugungi kunda boshqaruvga qo'yilgan talablardan biri bo'lib qilmoqda.

Tizimda ishlaydigan xodimlarni islohotlar ijrosiga shay holatga keltirish, bilim, ong va tafakkurni rivojlantirish maqsadida innovatsion yondashuv asosida online va offline o'quv kurslari tashkil etilmoqda. Ushbu yangi muhitda maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlari orasidan strategiya, innovatsiya va sifrovizatsiya mohiyatini anglagan, islohotlar ijrosini ta'minlashga, ongini o'zgartirishga qodir bo'lgan kadrlarning portfoliolari banki yaratilmoqda. Maktabgacha ta'lim tashkilotida innovatsion yondashuvlarga asoslangan boshqaruvni shakillantirishimiz uchun biz ko'proq xorijiy tajribalarni va yurtimizdagi olimlar tadqiqotlarini o'qishimiz va o'rganishimiz talab etiladi. Chunki zamonaviy mehnat bozorida kadrlar malakasiga bo'lgan talablar muttasil va tez o'zgaruvchidir. Bu qo'shimcha va mustaqil ta'lim olishni talab qiladi. Ta'limni to'liq raqamlashtirish kerak. Bunda dars ishlanmalari, online taqdimotlar, animatsion darslar, videoinstruktorlarni tinglovchilarga online tarzda yitqazish uchun platformalar yoki mobil ilovalar orqali raqamli kontentlar yaratilishi lozim.

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida innovatsiyalarning borishi va ularning samaradorligi uchun shaxsan MTT direktori javobgardir. MTTni boshqarishda amalga oshiriladigan innovatsion jarayonlar direktorning pedagogik jamoalariga asoslangan, jamoadagi har bir pedagogning individual ijodiy tashabbuslarini ko'ra olish va tahlil qila olishga asoslanadi.

Innovatsion rejimda ishlaydigan maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarining ko'plab funksional vazifalaridan innovatsion faoliyatni ajratib ko'rsatish mumkin:

- ilmiy-ma'rifiy g'oyani tanlash yoki haqiqiy innovatsion ta'lim siyosatiga mos keladigan muallifning innovatsion g'oyasini ilgari surish;
- innovatsion g'oyani maktabgacha ta'lim tashkilotining ijtimoiy-pedagogik va moddiy-texnik imkoniyatlari bilan taqqoslash;
- pedagogik jamoaning ijodiy salohiyatini, tarbiyalanuvchilarni rivojlanish darajasini aniqlash; innovatsiyalarning mohiyatini tanlashni amalga oshirish (aspekt, mahalliy, tizimli, kompleks), bu innovatsion jarayonlarda ishtirok etadigan ob'ektlarni aniqlashga ta'sir qiladi;
- innovatsion g'oyani amalga oshirish loyihasini ishlab chiqish.

Ushbu turdagi faoliyatni amalga oshirish faqat yuqori darajadagi ijodkorlik, shaxsiy va kasbiy fazilatlarga ega bo'lgan professional rahbar tomonidan amalga oshiriladi. Hozirgi kunda maktabgacha ta'lim tashkiloti, g'oyalarni ifoda eta oladigan, mas'uliyatni o'z zimmasiga oladigan, o'ziga va g'oyalarga qiziqish uyg'otadigan, tavakkal qiladigan va etakchilik qila oladigan rahbarlarga juda muhtoj. Yangi avlod rahbari zamonaviy boshqaruv tafakkuri, boshqaruvga yangi innovatsion yondashuvlarni joriy etish bilan ajralib turishi lozim.

Innovatsion rejimda ishlaydigan menejer printsiplar, funktsiyalar, boshqaruv usullarini yangilashni ta'minlaydigan vositalardan foydalanadi.

Rahbarning innovatsion faoliyati uning ijodiy faoliyatining shaxsiy natijasidir, bu maktabgacha ta'lim tashkilotidagi missiyasini amalga oshirishga, ta'lim sifatini yuqori darajaga olib keladi. Maktabgacha ta'lim tashkilotini boshqarishning innovatsion faoliyati bilan bog'liq yangilanishi ta'limni rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Maktabgacha ta'lim tizimidagi innovatsiya jarayoni rahbari quyidagi fazilatlarga ega bo'lishi kerak:

- 1) Maktabgacha ta'lim tashkiloti faoliyati bilan bog'liq vaziyat haqida aniq tasavvurga ega bo'lish;
- 2) ushbu vaziyatni haqiqiy baholash uchun tajribangiz va iste'dodingizdan foydalaning;
- 3) kiruvchi hodisalarni bashorat qilish;
- 4) jamoani bilish va birlashtira olish;
- 5) uzoq vaqt davomida to'g'ri qaror qabul qila olish;
- 6) o'zgarishlarni o'z vaqtida tahlil qilish;
- 7) kerakli qarorlarni qabul qilish va xodimlarning talablari o'rtasida muvozanat;
- 8) barcha yangiliklarni ko'rib chiqing va tahlil qiling.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining o'ziga xos fazilatlari:

- 1) boshqaruv muammolarini hal qilishda ijodiy yondashuvni topish qobiliyati;
- 2) moslashuvchanlik, sezgi, tashqi muhitdagi o'zgarishlarga o'z vaqtida javob berish qobiliyati;
- 3) xodimlar faoliyatini oqilona tashkil etish, ularning ish sharoitlarini tashkil etish qobiliyati;
- 4) tanqidiy vaziyatlarda ayniqsa muhim bo'lgan hamkasblar va bo'ysunuvchilar orasida obro'ga ega bo'lgan etakchi bo'lish qobiliyati.

Biroq, rahbar innovatsiyani amalga oshirish vaqtida ayrim shaxslar tomonidan innovatsiyalarga qarshilik ko'rsatish kabi muammoga duch keladi. Uning mavjudligi ko'pchilik odamlar konservatizm va inertlik bilan ajralib turishi bilan bog'liq bo'lib, bu yangilikni idrok etishni sezilarli darajada murakkablashtiradi.

Zamonaviy boshqaruvning eng muhim vazifalari

- Rejalashtirish
- Tashkillashtirish
- Tahlil qilish
- Asoslash (motivatsiya)
- Nazorat qilish
- Innovatsion yondoshuv

Adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. 2020-yil 23-sentyabr. O'RQ-637 sonli
2. O'zbekiston Respublikasining "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi Qonuni. 2019-yil 16-dekabr. O'RQ-595 sonli
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 2-martdagi PF-5953-sonli O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishlari bo'yicha Harakatlar strategiyasini "Ilm, ma'rifat va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yili"da amalga oshirishga oid davlat dasturi to'g'risida"gi farmoni
4. "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-maydagi PQ-4312-sonli qarori.
5. O'.Xudayberdiyev, M.Shoraximov. Innovatsion texnologiyalar zamonaviy ta'lim asosi sifatida. "Tarbiya va ta'lim jarayonining ijtimoiy hamda pedagogik-psixologik muammolari: taklif va yechimlar" mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya. Yoshlarga ijtimoiy-psixologik xizmat ko'rsatish markazi. Toshkent. 2022-y. 287-296 b.
6. Ibroximovna, M. S. (2024). FACTORS OF DEVELOPING OF INTERCULTURAL COMMUNICATION COMPETENCE IN TEACHING ENGLISH TO CADETS OF MILITARY UNIVERSITY. Лучшие интеллектуальные исследования, 15(1), 159-163.
7. Musayeva, S. I. (2024, May). DEVELOPMENT OF INTERCULTURAL COMMUNICATION COMPETENCE OF CADETS USING INTERACTIVE METHODS. In Proceedings of International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences (Vol. 3, No. 5, pp. 276-284).
8. Mavlonov.N.Sh Raqamlashtirish muhitida maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiuashilarining axborot komretentligini oshirishda komretentli va tizimli-axborotli yondashuv. // Kasb-hunar ta'limi. – Toshkent. 2021. - №2. 64-67
9. Mirzaxmedova M.Shoraximov Innovatsionnaya deyatelnost rukovoditeley uchrejdeniy professionalnogo obrazovaniya J:Problemy sovremennoy nauki i obrazovaniya 2022 «9(178)
10. M.Shoraximov Innovatsionnye metody povysheniya kvalifikatsii rukovodyayshix rabotnikov professionalno obrazovatelnykh uchrejdeniy J. Uzluksiz ta'lim. Maxsus son. 2022 g.